

ด่วนที่สุด

ที่ นร ๐๕๐๗

๙ ๖ ๖๖

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
 เลขรับ ๑๓ / ๒๕๕๕
 วันที่ ๒๒ เม.ย. ๕๕
 เวลา ๑๐.๐๐ น.

สำนักนายกรัฐมนตรี

ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

๒๖ เมษายน ๒๕๕๕

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติ รวม ๒๐ ฉบับ

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

ซึ่งที่ส่งมาด้วย -ร่างพระราชบัญญัติ รวม ๒๐ ฉบับ

ด้วยคณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาลงมติให้เสนอร่างพระราชบัญญัติ รวม ๒๐ ฉบับ ต่อสภาผู้แทนราษฎรเป็นเรื่องด่วน

จึงขอเสนอร่างพระราชบัญญัติ รวม ๒๐ ฉบับ ตามบัญชีแนบท้าย พร้อมด้วยบันทึกหลักการ และเหตุผล และบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ มาเพื่อขอได้โปรดนำเสนอสภาผู้แทนราษฎรพิจารณา เป็นเรื่องด่วนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง



(นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ)

นายกรัฐมนตรี

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๐๐ ต่อ ๓๐๕ (นายสั่งดู)

โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๕๘

กลุ่มงานพระราชบัญญัติและนิติ ๑
 วันที่ ๒๒ / ๒๕๕๕
 วันที่ ๒๒ เม.ย. ๕๕ เวลา ๑๐.๓๐ น.

๒๒ เม.ย. ๕๕
 ๒๒ เม.ย. ๕๕
 ๒๒ เม.ย. ๕๕

กลุ่มงานบริหารทั่วไป สำนักนายกรัฐมนตรี
 วันที่ ๑๕ / ๒๕๕๕
 วันที่ ๒๑ เม.ย. ๕๕ เวลา ๑๐.๐๐ น.
 สำนักงาน ๑.๖๐๑.๑๑๖๖๖๖ สำนักนายกรัฐมนตรี

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง
พ.ศ.

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

เหตุผล

โดยที่คนไร้ที่พึ่งเป็นบุคคลที่ประสบปัญหาในสังคมขาดความมั่นคงในการดำรงชีวิตได้อย่างปกติ ไม่มีที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม ไม่สามารถหารายได้เพียงพอแก่การยังชีพ ซึ่งบุคคลเหล่านี้อยู่ในฐานะที่ไม่อาจช่วยเหลือตนเองได้และไม่อาจพึ่งพาบุคคลอื่นได้ ทำให้มีชีวิตรอยู่อย่างยากลำบาก มีมาตรฐานการดำรงชีพที่ต่ำกว่ามาตรฐานความเป็นอยู่ของบุคคลทั่วไปสมควรต้องคุ้มครองให้คนไร้ที่พึ่งสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข มีปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต และมีสภาพร่างกายและจิตใจ เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป โดยกำหนดวิธีการคุ้มครองไว้อย่างชัดเจนและเหมาะสม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่าง
พระราชบัญญัติ
การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง
พ.ศ.

.....
.....
.....

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ
ของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๒ และมาตรา ๓๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

.....
.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง
พ.ศ.”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศใน
ราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

“คนไร้ที่พึ่ง” หมายความว่า บุคคลซึ่งไร้ที่อยู่อาศัยและไม่มีรายได้เพียงพอ
แก่การยังชีพ และให้รวมถึงบุคคลที่อยู่ในสภาวะยากลำบากและไม่อาจพึ่งพาบุคคลอื่นได้
ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

“การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง” หมายความว่า การจัดสวัสดิการสังคม การเสริมสร้าง
สมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ การรักษาพยาบาล การส่งเสริมการศึกษาและอาชีพ การส่งเสริม

และสนับสนุนการสร้างโอกาสในสังคม การพัฒนาคุณภาพชีวิต การสนับสนุนให้คนไร้ที่พึ่งมีงานทำ และมีที่พักอาศัย และการป้องกันมิให้มีการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อคนไร้ที่พึ่ง

“องค์กรสาธารณประโยชน์” หมายความว่า องค์กรภาคเอกชนที่ได้รับการรับรองให้ ดำเนินงานด้านการจัดสวัสดิการสังคมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม

“องค์กรสวัสดิการชุมชน” หมายความว่า องค์กรภาคประชาชนที่จัดตั้งขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่สมาชิกในชุมชน หรือปฏิบัติงาน ด้านการจัดสวัสดิการสังคมของเครือข่ายองค์กรสวัสดิการชุมชน และได้รับการรับรองให้ดำเนินงาน ด้านการจัดสวัสดิการสังคมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่อ อย่างอื่นที่มีฐานะเป็นกรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจที่ตั้งขึ้น โดยพระราชกฤษฎีกาหรือพระราชกฤษฎีกา หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

“กรรมการ” หมายความว่า กรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการ ตามพระราชบัญญัตินี้

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติการ ตามพระราชบัญญัตินี้

หมวด ๑

คณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

มาตรา ๕ ให้มีคณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ประกอบด้วย รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงพัฒนา สังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นรองประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงยุติธรรม ปลัดกระทรวงแรงงาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวง สาธารณสุข ผู้อำนวยการสำนักงานประมาณ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและ สวัสดิการ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งไม่เกินเจ็ดคน เป็นกรรมการ

ให้ผู้ดำรงการสำนักงานเป็นกรรมการและเลขานุการ และให้ผู้ดำรงการสำนักงาน แต่งตั้งข้าราชการของสำนักงานอีกไม่เกินสองคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งตามวรรคหนึ่ง ให้แต่งตั้งจากผู้มีความรู้และความเชี่ยวชาญด้านการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง การสังคมสงเคราะห์หรือการจัดสวัสดิการสังคม ซึ่งไม่เป็นข้าราชการที่มีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ เว้นแต่เป็นผู้สอนในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

มาตรา ๖ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี ในกรณีที่กรรมการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ หากยังมีได้แต่งตั้งกรรมการใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้นปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่ แต่ต้องไม่เกินเก้าสิบวันนับแต่วันที่กรรมการพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้น กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับการแต่งตั้งอีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้

มาตรา ๗ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ
- (๔) รัฐมนตรีให้ออก เพราะบกพร่องต่อหน้าที่ มีความประพฤติเสื่อมเสีย

หรือหย่อนความสามารถ

(๕) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

มาตรา ๘ ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระให้รัฐมนตรีแต่งตั้งผู้อื่นเป็นกรรมการแทนได้ และให้ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งตนแทน

ในกรณีที่มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นในระหว่างที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่แต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้ว

ในระหว่างที่ยังไม่ได้แต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแทนตำแหน่งที่ว่างให้คณะกรรมการประกอบด้วยกรรมการเท่าที่เหลืออยู่

มาตรา ๙ คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) เสนอนโยบายและมาตรการเกี่ยวกับการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาและมอบหมายให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องรับไปดำเนินการ

(๒) เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีให้มีหรือปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือมติคณะรัฐมนตรีที่สนับสนุนนโยบายและมาตรการเกี่ยวกับการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

(๓) ประกาศกำหนดประเภทหรือลักษณะของบุคคลที่อยู่ในสภาวะยากลำบาก และไม่อาจพึ่งพาบุคคลอื่นได้ เพื่อให้การคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้

(๔) ประกาศกำหนดหลักเกณฑ์การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

(๕) ประกาศกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

(๖) ประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการสนับสนุนการดำเนินการ แก่หน่วยงานของรัฐ องค์การสาธารณประโยชน์ องค์การสวัสดิการชุมชน องค์การภาคเอกชนอื่น สถานัน ศาสนา กลุ่มคนไร้ที่พึ่ง หรือกลุ่มบุคคล เพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

(๗) ประกาศกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการร้องเรียนตามมาตรา ๒๗

(๘) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของหน่วยงานของรัฐ องค์การสาธารณประโยชน์ องค์การ สวัสดิการชุมชน และองค์การภาคเอกชนอื่น เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการ คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

(๙) ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลในการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

(๑๐) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ หรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

นโยบายและมาตรการเกี่ยวกับการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งตาม (๑) ซึ่งคณะรัฐมนตรี อนุมัติแล้ว รวมทั้งประกาศตาม (๓) (๔) (๕) (๖) และ (๗) เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

มาตรา ๑๐ การประชุมของคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่า กึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมคณะกรรมการ ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติ หน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าประธานกรรมการและรองประธาน กรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการซึ่งมาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่ง เป็นประธานในที่ประชุม

ในการปฏิบัติหน้าที่ กรรมการผู้ใดมีส่วนได้เสียโดยตรงหรือโดยอ้อมในเรื่องที่ คณะกรรมการพิจารณา ให้กรรมการผู้นั้นแจ้งให้ที่ประชุมทราบและให้ที่ประชุมพิจารณาว่ากรรมการ ผู้นั้นสมควรจะอยู่ในที่ประชุมและมีมติในการประชุมเรื่องนั้นได้หรือไม่ ทั้งนี้ ตามระเบียบ ที่คณะกรรมการกำหนด

การลงมติของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่ง ในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่ง เป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๑๑ ให้คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ เพื่อปฏิบัติการ อย่างหนึ่งอย่างใด ตามที่คณะกรรมการมอบหมายได้

ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๑๐ มาใช้บังคับแก่การประชุมของคณะอนุกรรมการ โดยอนุโลม

มาตรา ๑๒ ให้สำนักงานมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) รับผิดชอบงานธุรการ งานประชุม และกิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานของ คณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ และรวบรวมข้อมูล ศึกษา วิจัย และพัฒนางานเกี่ยวกับการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

(๒) ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ องค์กรสาธารณประโยชน์ องค์กรสวัสดิการ ชุมชน และองค์กรภาคเอกชนอื่น เพื่อดำเนินการจัดทำนโยบายและมาตรการเกี่ยวกับการคุ้มครอง คนไร้ที่พึ่งเสนอต่อคณะกรรมการ และดำเนินการให้มีการปฏิบัติตามนโยบายและมาตรการเกี่ยวกับการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

(๓) เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและรายละเอียดของนโยบายและมาตรการเกี่ยวกับการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

(๔) ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติตามนโยบายและมาตรการเกี่ยวกับการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

หมวด ๒

สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งและศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

มาตรา ๑๓ ในกรณีที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เห็นสมควรจัดตั้งสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในเขตพื้นที่ใด หรือเห็นสมควรให้สถานสงเคราะห์ใด ที่ดำเนินการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งเป็นสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ให้เสนอต่อคณะกรรมการเพื่อพิจารณา ประกาศการจัดตั้งสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

ประกาศการจัดตั้งสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งให้กำหนดเขตพื้นที่ที่ให้การคุ้มครองไว้ด้วย

ให้กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการมีหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินงานของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

มาตรา ๑๔ สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งดังต่อไปนี้

(๑) สำรวจและติดตามสภาพและปัญหาเกี่ยวกับคนไร้ที่พึ่งในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ

(๒) สืบเสาะข้อมูลเกี่ยวกับคนไร้ที่พึ่งที่ขอรับการคุ้มครองหรือที่ถูกส่งตัวมายังสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งตามมาตรา ๒๐ หรือมาตรา ๒๒ และให้การคุ้มครอง รวมทั้งรับตัวคนไร้ที่พึ่งไว้

(๓) จัดให้มีที่พักอาศัย อาหาร และเครื่องนุ่งห่มที่เหมาะสมและถูกสุขลักษณะ จัดให้มีการตรวจสุขภาพกายและสุขภาพจิต ฝึกอบรมและฝึกอาชีพ รวมทั้งหาอาชีพให้แก่คนไร้ที่พึ่ง

(๔) ประสานงานเพื่อจัดส่งคนไร้ที่พึ่งไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบในกรณีที่มีกฎหมายเฉพาะเพื่อคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งประเภทนั้น

(๕) ให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยเหลือคนไร้ที่พึ่งในด้านการดำรงชีวิต ด้านกฎหมาย หรือด้านอื่น เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป

(๖) ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลในการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

(๗) ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการกำหนด

การปฏิบัติงานของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งให้เป็นไปตามมาตรฐานที่คณะกรรมการกำหนด ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นของคนไร้ที่พึ่งด้วย

มาตรา ๑๕ ให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์สนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรสาธารณประโยชน์ องค์กรสวัสดิการชุมชน องค์กรภาคเอกชนอื่น สถาบันศาสนา หรือกลุ่มคนไร้ที่พึ่ง จัดให้มีการดำเนินการในลักษณะเดียวกับสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง หรือมีส่วนร่วมในการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

ในกรณีที่มีการดำเนินการขององค์กรตามวรรคหนึ่งเป็นไปตามมาตรฐานการปฏิบัติงานที่คณะกรรมการกำหนดตามมาตรา ๑๔ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ อาจพิจารณาให้การสนับสนุนด้านการเงินหรือด้านอื่น ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๑๖ สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งอาจจัดให้มีศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง เพื่อดำเนินการให้การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งและทำหน้าที่เป็นเครือข่ายให้สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ในเขตพื้นที่หรือสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งอื่น

ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) สำรวจและติดตามสภาพและปัญหาเกี่ยวกับคนไร้ที่พึ่ง

(๒) สืบเสาะข้อมูลเกี่ยวกับคนไร้ที่พึ่งที่ขอรับการคุ้มครองหรือที่ถูกส่งตัวมายังศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งตามมาตรา ๒๐ หรือมาตรา ๒๑ และให้การคุ้มครองในเบื้องต้นแก่คนไร้ที่พึ่ง รวมทั้งรับตัวคนไร้ที่พึ่งไว้

(๓) ประสานงานเพื่อจัดส่งคนไร้ที่พึ่งไปยังสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

(๔) ให้การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งตามที่สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งมอบหมายหรือตามที่ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งเห็นสมควร

มาตรา ๑๗ ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐ องค์กรสาธารณประโยชน์ องค์กรสวัสดิการชุมชน องค์กรภาคเอกชนอื่น สถาบันศาสนา กลุ่มคนไร้ที่พึ่ง หรือกลุ่มบุคคล จัดให้มีการดำเนินการในลักษณะเดียวกับศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ อาจพิจารณาให้การสนับสนุนด้านการเงินหรือด้านอื่น ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๑๘ ให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ศูนย์พัฒนาสังคมประจำจังหวัด หรือส่วนราชการอื่นที่ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์กำหนด เป็นศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

หมวด ๓

การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

มาตรา ๑๙ คนไร้ที่พึ่งมีสิทธิขอรับการคุ้มครองจากสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหรือศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

มาตรา ๒๐ ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับแจ้งหรือพบเห็นคนไร้ที่พึ่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีหน้าที่ให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยเหลือ ตลอดจนจัดส่งคนไร้ที่พึ่งไปยังสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหรือศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

มาตรา ๒๑ ให้สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหรือศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งให้การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง โดยพิจารณาตามความเหมาะสมของสภาพและปัญหาของคนไร้ที่พึ่ง ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๒๒ ในกรณีที่บุคคลใดถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับการพักอาศัยในที่สาธารณะตามกฎหมายหรือข้อบัญญัติท้องถิ่น หากเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายหรือข้อบัญญัติท้องถิ่นนั้นเห็นว่าบุคคลดังกล่าวมีลักษณะเป็นคนไร้ที่พึ่งและสมควรได้รับการคุ้มครองในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ให้เจ้าหน้าที่ส่งตัวคนไร้ที่พึ่งนั้นไปยังสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหรือศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ทั้งนี้ โดยความยินยอมของคนไร้ที่พึ่งเว้นแต่คนไร้ที่พึ่งอยู่ในภาวะที่ไม่อาจให้ความยินยอมได้ และให้เจ้าหน้าที่ระงับการดำเนินคดีไว้ชั่วคราวจนกว่าจะได้รับแจ้งตามวรรคสอง

ในกรณีที่คนไร้ที่พึ่งไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ให้สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งแจ้งให้เจ้าหน้าที่ตามกฎหมายหรือข้อบัญญัติท้องถิ่นพิจารณาดำเนินคดีต่อไป

ในกรณีที่คนไร้ที่พึ่งได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ให้สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งแจ้งให้เจ้าหน้าที่ตามกฎหมายหรือข้อบัญญัติท้องถิ่นนั้นยุติการดำเนินคดี และให้ถือว่าสิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา ๒๓ ในกรณีที่ปรากฏว่าคนไร้ที่พึ่งผู้ใดเป็นบุคคลซึ่งมีกฎหมายเฉพาะให้การคุ้มครองอยู่แล้ว สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหรือศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งอาจให้ความช่วยเหลือเท่าที่จำเป็นในเบื้องต้น แล้วจัดส่งคนไร้ที่พึ่งผู้นั้นไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบตามกฎหมายนั้น เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นและสมควรเพื่อประโยชน์ของคนไร้ที่พึ่ง สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจะดำเนินการรับตัวคนไร้ที่พึ่งผู้นั้นไว้ในความดูแลต่อไปก็ได้

มาตรา ๒๔ คนไร้ที่พึ่งซึ่งจะเข้าพักอาศัยในสถานที่ซึ่งสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจัดให้ ต้องจัดทำข้อตกลงเข้าร่วมการอบรมเพื่อฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจ การประกอบอาชีพ และการทำงาน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งกำหนด

ในกรณีให้เห็นสมควร สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งอาจจัดให้คนไร้ที่พึ่งจัดทำข้อตกลง ในการขอรับการคุ้มครองอื่นด้วยก็ได้

ในกรณีที่คนไร้ที่พึ่งปฏิเสธการจัดทำข้อตกลงหรือฝ่าฝืนข้อตกลง สถานคุ้มครอง คนไร้ที่พึ่งอาจงดให้การคุ้มครองบางประการแก่คนไร้ที่พึ่งผู้นั้นได้

มาตรา ๒๕ ในระหว่างการเข้าร่วมการฝึกอาชีพและการเริ่มต้นการประกอบอาชีพ คนไร้ที่พึ่งอาจได้รับเงินช่วยเหลือในการยังชีพตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๒๖ สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง หรือสถานที่ที่รับ คนไร้ที่พึ่งไว้ทำงานต้องปกปิดข้อมูลส่วนบุคคลของคนไร้ที่พึ่ง เว้นแต่เป็นการเปิดเผยตามที่กฎหมาย กำหนด

มาตรา ๒๗ ในกรณีที่คนไร้ที่พึ่งไม่ได้รับการคุ้มครองหรือได้รับการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม จากสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหรือศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง อาจร้องเรียนต่อคณะกรรมการได้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๒๘ บทบัญญัติในหมวดนี้ไม่กระทบกระเทือนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ที่ดำเนินการตามกฎหมายอื่น หรือตามที่หน่วยงานของรัฐ องค์การสาธารณประโยชน์ องค์การสวัสดิการ ชุมชน หรือองค์การภาคเอกชนอื่น ดำเนินการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งโดยวิธีการอื่น

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๒๙ ในกรณีที่ยังมิได้มีการจัดตั้งสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งตามพระราชบัญญัตินี้ ให้สถานสงเคราะห์ในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่ทำหน้าที่ ให้การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เป็นสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งชั่วคราว เพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....
นายกรัฐมนตรี

บันทึกวิเคราะห์สรุป
สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ.

คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้เสนอร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. ต่อสภาผู้แทนราษฎร และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้จัดทำบันทึกวิเคราะห์สรุป สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติตามมาตรา ๑๕๒ วรรคห้า ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ดังต่อไปนี้

๑. เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

โดยที่คนไร้ที่พึ่งเป็นบุคคลที่ประสบปัญหาในสังคม ทดความมั่นคงในการดำรงชีวิต ได้อย่างปกติ ไม่มีที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม ไม่สามารถหารายได้เพียงพอแก่การยังชีพ บุคคลเหล่านี้ อยู่ในสถานะที่ไม่อาจช่วยเหลือตนเองได้ และไม่อาจพึ่งพาบุคคลอื่นได้ ทำให้มีชีวิต อยู่อย่างยากลำบาก มีมาตรฐานการดำรงชีพที่ต่ำกว่ามาตรฐานความเป็นอยู่ของบุคคลทั่วไป สมควรต้องคุ้มครองให้คนไร้ที่พึ่งสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข มีปัจจัยพื้นฐาน ในการดำรงชีวิต และมีสภาพร่างกายและจิตใจ เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป โดยกำหนดวิธีการคุ้มครอง ไว้อย่างชัดเจนและเหมาะสม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

๒.๑ คณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

(๑) กำหนดให้มีคณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ประกอบด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นประธานกรรมการ กรรมการ โดยตำแหน่งจำนวนสิบคน กรรมการซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกินเจ็ดคน โดยมีผู้อำนวยการ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ เป็นกรรมการและ เลขาธิการ และให้ผู้อำนวยการสำนักงานฯ แต่งตั้งข้าราชการของสำนักงานฯ อีกไม่เกินสองคนเป็น ผู้ช่วยเลขาธิการ คณะกรรมการฯ มีอำนาจหน้าที่เสนอนโยบายและมาตรการเกี่ยวกับการ คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาและมอบหมายให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง รับไปดำเนินการ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของหน่วยงานของรัฐ องค์กรสาธารณประโยชน์ องค์กรสวัสดิการชุมชน และองค์กรภาคเอกชนอื่น เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงาน เกี่ยวกับการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง (ร่างมาตรา ๕ และร่างมาตรา ๙)

(๒) กำหนดให้สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ รับผิดชอบงานธุรการ งานประชุม และกิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานของ คณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ และรวบรวมข้อมูล ศึกษา วิจัย และพัฒนางานเกี่ยวกับการ คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตาม นโยบายและมาตรการเกี่ยวกับการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง (ร่างมาตรา ๑๒)

๒.๒ สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งและศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

(๑) กำหนดให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์สามารถจัดตั้งสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง หรือหากเห็นสมควรให้สถานสงเคราะห์ใดที่ดำเนินการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งเป็นสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เสนอต่อคณะกรรมการเพื่อพิจารณาประกาศการจัดตั้งสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งได้ และกำหนดให้กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการมีหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินงานของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง (ร่างมาตรา ๑๓)

(๒) กำหนดให้สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการสำรวจ ติดตาม และสืบเสาะข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคนไร้ที่พึ่ง จัดให้มีที่พักอาศัย อาหาร และเครื่องนุ่งห่มที่เหมาะสมและถูกสุขลักษณะ ให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยเหลือคนไร้ที่พึ่งในด้านการดำรงชีวิต ด้านกฎหมาย หรือด้านอื่น รวมทั้งติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลในการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง (ร่างมาตรา ๑๔)

(๓) กำหนดให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์สนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรสาธารณประโยชน์ องค์กรสวัสดิการชุมชน องค์กรภาคเอกชนอื่น สถาบันศาสนา หรือกลุ่มคนไร้ที่พึ่ง จัดให้มีการดำเนินการในลักษณะเดียวกับสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหรือมีส่วนร่วมในการให้การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง และหากองค์กรดังกล่าวดำเนินการเป็นไปตามมาตรฐานการปฏิบัติงานที่คณะกรรมการกำหนด กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์อาจพิจารณาให้การสนับสนุนด้านการเงินหรือด้านอื่น ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด (ร่างมาตรา ๑๕)

(๔) กำหนดให้สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งอาจจัดให้มีศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง เพื่อทำหน้าที่เป็นเครือข่ายให้สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง โดยมีอำนาจหน้าที่ในการสำรวจ ติดตาม และสืบเสาะข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคนไร้ที่พึ่ง และให้การคุ้มครองในเบื้องต้นแก่คนไร้ที่พึ่ง รวมทั้งประสานงานเพื่อจัดส่งคนไร้ที่พึ่งไปยังสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง และกำหนดให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ศูนย์พัฒนาสังคมประจำจังหวัด หรือส่วนราชการอื่นที่ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์กำหนด เป็นศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง (ร่างมาตรา ๑๖ และร่างมาตรา ๑๘)

(๕) กำหนดให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์พิจารณาให้การสนับสนุนด้านการเงินหรือด้านอื่นแก่หน่วยงานของรัฐ องค์กรสาธารณประโยชน์ องค์กรสวัสดิการชุมชน องค์กรภาคเอกชนอื่น สถาบันศาสนา กลุ่มคนไร้ที่พึ่ง หรือกลุ่มบุคคลที่จัดให้มีการดำเนินการในลักษณะเดียวกับศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด (ร่างมาตรา ๑๗)

๒.๓ การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

(๑) กำหนดให้คนไร้ที่พึ่งมีสิทธิขอรับการคุ้มครองจากสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหรือศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง (ร่างมาตรา ๑๙)

(๒) กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีหน้าที่ให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยเหลือ ตลอดจนจัดส่งคนไร้ที่พึ่งไปยังสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหรือศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ในกรณีที่ได้รับแจ้งหรือพบเห็นคนไร้ที่พึ่ง (ร่างมาตรา ๒๐)

(๓) กำหนดให้สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหรือศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งให้การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง โดยพิจารณาตามความเหมาะสมของสภาพและปัญหาของคนไร้ที่พึ่ง ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด (ร่างมาตรา ๒๑)

(๔) กำหนดให้เจ้าหน้าที่ตามกฎหมายหรือข้อบัญญัติท้องถิ่นมีอำนาจส่งตัวคนไร้ที่พึ่งที่ถูกกล่าวหาในความผิดเกี่ยวกับการพักอาศัยในที่สาธารณะตามกฎหมายหรือข้อบัญญัติท้องถิ่นไปยังสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหรือศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง หากเห็นว่าบุคคลนั้นมีลักษณะเป็นคนไร้ที่พึ่งและสมควรเข้ารับการคุ้มครองในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ทั้งนี้ โดยความยินยอมของคนไร้ที่พึ่งเว้นแต่คนไร้ที่พึ่งอยู่ในภาวะที่ไม่อาจให้ความยินยอมได้ และให้เจ้าหน้าที่ระงับการดำเนินคดีไว้ชั่วคราว และกำหนดให้สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งมีหน้าที่แจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบในกรณีที่คนไร้ที่พึ่งปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งเพื่อให้เจ้าหน้าที่ยุติการดำเนินคดีหรือพิจารณาดำเนินคดีต่อไป ตามลำดับ (ร่างมาตรา ๒๒)

(๕) กำหนดให้สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหรือศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งให้ความช่วยเหลือเท่าที่จำเป็นในเบื้องต้น แล้วจัดส่งคนไร้ที่พึ่งผู้นั้นไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบตามกฎหมาย ในกรณีที่ปรากฏว่าคนไร้ที่พึ่งผู้ใดเป็นบุคคลซึ่งมีกฎหมายเฉพาะให้การคุ้มครองอยู่แล้ว เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นและสมควรเพื่อประโยชน์ของคนไร้ที่พึ่ง สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจะดำเนินการรับตัวคนไร้ที่พึ่งผู้นั้นไว้ในความดูแลต่อไปก็ได้ (ร่างมาตรา ๒๓)

(๖) กำหนดให้คนไร้ที่พึ่งซึ่งจะเข้าพำนักอาศัยในสถานที่ซึ่งสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจัดให้ ต้องจัดทำข้อตกลงเข้าร่วมการอบรมเพื่อฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจ การประกอบอาชีพและทำงาน และอาจจัดทำข้อตกลงในการขอรับการคุ้มครองอื่นด้วยก็ได้ แต่หากปฏิเสธการจัดทำข้อตกลงหรือฝ่าฝืนข้อตกลง สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งอาจงดให้การคุ้มครองบางประการแก่คนไร้ที่พึ่งผู้นั้นได้ (ร่างมาตรา ๒๔)

(๗) กำหนดให้คณะกรรมการมีอำนาจกำหนดเงินช่วยเหลือในการยังชีพแก่คนไร้ที่พึ่งในระหว่างการเข้ารับการฝึกอาชีพและการเริ่มต้นการประกอบอาชีพ (ร่างมาตรา ๒๕)

(๘) กำหนดให้สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง หรือสถานที่ที่รับคนไร้ที่พึ่งไว้ทำงานต้องปกปิดข้อมูลส่วนบุคคลของคนไร้ที่พึ่ง เว้นแต่เป็นการเปิดเผยตามที่กฎหมายกำหนด (ร่างมาตรา ๒๖)

(๙) กำหนดให้คนไร้ที่พึ่งที่ไม่ได้รับการคุ้มครองหรือได้รับการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมจากสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหรือศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งอาจร้องเรียนต่อคณะกรรมการได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด (มาตรา ๒๗)

๒.๕ บทเฉพาะกาล

(๑) แก่ไขบทเฉพาะกาล โดยกำหนดให้ในกรณีที่ยังมิได้มีการจัดตั้งสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งตามพระราชบัญญัตินี้ ให้สถานสงเคราะห์ในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่ทำหน้าที่ให้การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เป็นสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งชั่วคราวเพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๒๙)

๓. ข้อมูลทางวิชาการประกอบการพิจารณา

ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. ได้ศึกษาหลักกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

(๑) ประเทศสวีเดน

ประเทศสวีเดนเป็นต้นแบบของระบบสวัสดิการสังคมที่ดีที่สุด ในแถบคาบสมุทรนอร์ดิก การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการดูแลในระบบสวัสดิการทั้งหมด โดยพิจารณาเป็นกลุ่มบุคคลหรือกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เด็กและวัยรุ่น ผู้ติดยาเสพติดหรือมีปัญหาเกี่ยวกับพิษสุราเรื้อรัง ผู้สูงอายุ ผู้พิการและไร้ความสามารถ ผู้ขาดไร้ที่พึ่งที่ดองกาศกฤติหรือผู้อุปการะ และผู้ตกเป็นเหยื่อทางอาชญากรรมหรือผู้เสียหายจากอาชญากรรม เป็นต้น สำหรับมาตรการช่วยเหลือและสงเคราะห์จะมีรูปแบบและรายละเอียดที่แตกต่างไปในแต่ละเรื่องแต่ละกฎหมาย^๖ ทั้งนี้ กฎหมายทุกฉบับเป็นไปตามนโยบายหลักของประเทศในด้านการบริการทางสังคม กล่าวคือ

(๑.๑) การจัดหาหลักประกันทางสังคมให้กับคนไร้ที่พึ่งต้องมีมาตรฐานการครองชีพที่เหมาะสม

(๑.๒) ทุกคนจะได้รับหลักประกันว่าจะมีที่พักอาศัยโดยคำนึงถึงความต้องการและความจำเป็นที่แท้จริงของแต่ละบุคคล

(๑.๓) ครัวลดจำนวนผู้ต้องขังหรือผู้ต้องขังที่อยู่ในความดูแลของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดูแล รักษา และฟื้นฟูให้มากที่สุด โดยต้องมีการจัดหาที่พักให้ก่อนการปล่อยตัวหรือเมื่อพ้นโทษ

(๑.๔) การให้ทุกคนสามารถเข้าถึงตลาดที่พำนักอาศัยตามปกติ โดยอาจได้รับการช่วยเหลือและสนับสนุนจากการบริการทางสังคมหรือจากบริการอื่นๆ

(๑.๕) สดการไร้ที่อยู่และจะต้องไม่มีเด็กจรจัดหรือเด็กหนีออกจากบ้าน

(๑.๖) ต้องดำเนินการให้ความช่วยเหลืออย่างโปร่งใสและเป็นธรรม

(๑.๗) การรักษาความลับของผู้เข้ามาขอรับการสงเคราะห์ต้องมีหลักเกณฑ์ในการดูแลไม่ให้เจ้าหน้าที่หรือผู้เกี่ยวข้องที่ทำงานด้านสังคมสงเคราะห์นำข้อมูลความลับของบุคคลดังกล่าวไปเปิดเผยหรือเผยแพร่ยังบุคคลอื่นหรือต่อสาธารณะ

สำหรับการจัดการบริหารระบบสวัสดิการสังคมจะมีการแบ่งงานรับผิดชอบได้แก่ ระดับรัฐบาลกลาง และระดับท้องถิ่นอันประกอบด้วยเทศมณฑลและเทศบาล

^๖ กฎหมายของประเทศสวีเดนที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ได้แก่

๑. The Social Service Act 1987 (last amendment 2004)

๒. The Social Insurance Act 1999 (last amendment 2003)

๓. The Act Concerning Support and Service for Persons with Certain Functional Impairments 1993

๔. The Assistance Benefits Act 1993

๕. The Care of Young Persons Act 1990

๖. The Health and Medical Care Act 1982

ในส่วนของรัฐบาลกลางจะมีหน้าที่กำกับดูแลนโยบาย ออกกฎหมาย กำกับดูแลการบังคับใช้กฎหมาย ติดตามผลงาน ประเมินผลงาน การอนุเคราะห์เป็นกรณีพิเศษ รวมถึงรับผิดชอบในการถ่ายโอนรายได้ ตลอดจนพัฒนางานต่าง ๆ ที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานรัฐ ส่วนคณะกรรมการแห่งชาติเพื่อกำกับการดูแลประชาชนในหน่วยงาน จะเป็นผู้รับผิดชอบการดูแลเด็กและเยาวชน ตลอดจนผู้ติตสารเสพติดที่เข้าไปอยู่ในการดูแลของสถานพยาบาลที่รัฐดำเนินการเอง

ด้านเงินช่วยเหลือหรือเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพอื่น ๆ ส่วนใหญ่จะมาจากกองทุนเพื่อการยังชีพ (pension funds) และผู้สมทบกองทุนจะเป็นผู้เข้ามาบริหารกองทุนนั่นเอง

ส่วนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับเทศบาล จะรับผิดชอบดูแลโรงพยาบาลและสถานพยาบาลที่ดูแลการปฐมพยาบาลเบื้องต้น สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับเทศบาลจะคอยดูแลการบรรเทาสาธารณภัยและการอนามัยเบื้องต้นในระดับหมู่บ้าน

(๒) สหราชอาณาจักร

การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งไม่ได้บัญญัติรวมอยู่ในกฎหมายฉบับใดฉบับหนึ่งโดยเฉพาะ แต่จะปรากฏในกฎหมายหลายฉบับ ทั้งนี้ แนวทางการให้ความคุ้มครองแก่คนไร้ที่พึ่งแบ่งออกเป็น ๔ ลักษณะ คือ

(๒.๑) การจัดหาที่อยู่อาศัยให้กับคนไร้บ้าน การเคหะท้องถิ่นจะให้ความช่วยเหลือในการจัดสรรที่อยู่ให้กับผู้ที่มีความต้องการเป็นลำดับแรก ตลอดจนช่วยเหลือป้องกันมิให้เกิดปัญหาคนไร้ที่พึ่ง

(๒.๒) การยกสภาพความเป็นอยู่ของเด็กให้ดีขึ้น โดยการให้การศึกษามอบเด็กให้อยู่ในความดูแลของบุคคลที่ให้การอุปถัมภ์เด็ก

(๒.๓) การให้ความช่วยเหลือในการประกอบอาชีพของคนพิการ โดยนายจ้างต้องไม่เลือกปฏิบัติในการจ้างงาน รวมถึงการปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการทำงานให้เหมาะสมกับสภาพของลูกจ้างที่พิการ และการสนับสนุนการศึกษาพิเศษสำหรับผู้พิการ

(๒.๔) การจัดความช่วยเหลือแก่ผู้ลี้ภัยหรือผู้พลพ โดยจัดให้มีที่พักอาศัย อาหาร สิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานและการช่วยเหลือในการดำเนินการตามกฎหมายคนเข้าเมืองหรือกฎหมายผู้ลี้ภัย

สำหรับมาตรการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งตามกฎหมายของสหราชอาณาจักรสามารถแยกอธิบายตามประเภทของคนไร้ที่พึ่ง ได้ดังนี้

(๑) คนไร้บ้าน (homeless person)

คนไร้บ้านที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย Housing Act 1996 และ Homelessness Act 2002 ได้แก่ บุคคลดังต่อไปนี้

(๑.๑) บุคคลที่ไม่มีที่อยู่อาศัยในความครอบครองของตนเอง เช่น พักอาศัยกับเพื่อนหรือครอบครัวเป็นการชั่วคราว พักอาศัยในหอพัก ที่พักแบบราคาถูก หรือมีที่อยู่อาศัยแต่ไม่มีสิทธิอยู่อาศัยหรือที่อยู่อาศัยนั้นไม่เหมาะแก่การอยู่อาศัย เช่น อยู่บนยานพาหนะหรือโครงสร้างที่เคลื่อนที่ได้ อยู่อาศัยในสถานที่แออัดมาก อยู่อาศัยในที่ที่มีโอกาสเสี่ยงต่อการใช้

ความรุนแรงหรือการทารุณกรรมในครอบครัว อยู่อาศัยในสถานที่ซึ่งมีสภาพเลวร้ายอันกระทบต่อสุขภาพ อยู่อาศัยในพื้นที่กว้างว่างเปล่า

(๑.๒) เป็นบุคคลที่อาจอยู่ในภาวะไร้ที่อยู่ ภายใน ๒๔ วัน

(๑.๓) เป็นบุคคลที่ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กำหนด กล่าวคือ ต้องไม่เป็นคนต่างด้าวที่ไม่มีถิ่นที่อยู่ในสหราชอาณาจักร ไม่เป็นผู้ขอลี้ภัย หรือไม่เป็นผู้ถูกควบคุมการเข้าเมือง

(๑.๔) ต้องไม่เป็นผู้ไร้ที่อยู่โดยจงใจ คือ ผู้ที่จงใจสละการครอบครองที่อยู่อาศัยของตนโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

(๑.๕) มีความจำเป็นเป็นลำดับแรก คือ มีลักษณะดังนี้ เป็นหญิงตั้งครรภ์หรือบุคคลที่หญิงตั้งครรภ์พักอาศัยด้วย เป็นบุคคลที่มีเด็กพักอาศัยด้วยหรือคาดว่าจะพักอาศัยด้วย เป็นบุคคลด้อยโอกาสเนื่องด้วยความชรา ความเจ็บป่วยทางจิตหรือความพิการ หรือทุพพลภาพ ด้านร่างกายหรือบุคคลที่บุคคลที่กล่าวถึงจะพักอาศัยอยู่ด้วย เป็นบุคคลที่ไร้ที่อยู่เพราะเหตุฉุกเฉิน เช่น น้ำท่วม ไฟไหม้ หรือภัยธรรมชาติอื่น หรือเป็นบุคคลตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยกำหนด

มาตรการให้ความคุ้มครองคนไร้บ้านตามกฎหมายดังกล่าวมีดังนี้

(๑) ผู้ที่จะขอรับความช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัยให้ยื่นคำขอต่อการเคหะท้องถิ่น (local housing authorities) โดยหน่วยงานดังกล่าวจะตรวจสอบคุณสมบัติและความจำเป็น โดยแยกได้เป็น ๓ กรณี

(ก) หากพบว่าผู้ขอเป็นผู้ไร้ที่อยู่โดยจงใจ หน่วยงานเคหะท้องถิ่น จะดำเนินการช่วยเหลือให้ผู้ขอได้มีที่อยู่อาศัยในระยะเวลาที่เหมาะสม รวมทั้งให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำ แต่ถ้าไม่มีความต้องการหน่วยงานจะให้คำแนะนำหรือความช่วยเหลือที่จำเป็น

(ข) หากพบว่าผู้ขอไม่เป็นผู้ไร้ที่อยู่โดยจงใจ หน่วยงานจะให้ความช่วยเหลือหรือให้คำแนะนำที่จำเป็นต่อการได้ครอบครองที่อยู่อาศัยของผู้ขอต่อไป

(ค) หากพบว่าผู้ขอไม่เป็นผู้ไร้ที่อยู่โดยจงใจ หน่วยงานจะจัดหาที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมให้ผู้ขอครอบครองและจะให้หลักประกันว่าผู้อยู่อาศัยจะได้ครอบครองที่อยู่อาศัยนั้นต่อไปภายในกำหนดระยะเวลาการช่วยเหลือ คือ ๒ ปี

(๒) กรณีผู้ขอไม่ได้มีความสัมพันธ์กับท้องถิ่นที่ยื่นคำขอ การเคหะท้องถิ่นจะดำเนินการส่งเรื่องไปให้การเคหะท้องถิ่นที่เป็นภูมิลำเนาของผู้ขอดำเนินการต่อไป

(๓) หน้าที่ของการเคหะท้องถิ่นสิ้นสุดเมื่อผู้ขอไม่อาจดำเนินการตามสมควรเพื่อรักษาที่อยู่อาศัยของตนได้ หรือปฏิเสธไม่รับข้อเสนอที่อยู่อาศัยของการเคหะ หรือกลายเป็นผู้ไม่มีคุณสมบัติ (ซึ่งหากตกมามีคุณสมบัติครบถ้วนก็สามารถขอรับความช่วยเหลืออีกได้)

(๔) ผู้ขอมีสิทธิยื่นอุทธรณ์คำตัดสินของการเคหะท้องถิ่นเกี่ยวกับการดำเนินการตามกฎหมายนี้ และมีสิทธิอุทธรณ์ประเด็นข้อกฎหมายต่อศาลท้องถิ่น

(๕) กำหนดหน้าที่ของการเคหะท้องถิ่นในการสำรวจจำนวนคนไร้บ้านในเขตของตนและกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อป้องกันและจัดการกับปัญหาคนไร้บ้าน

(๖) กำหนดอำนาจหน้าที่อื่นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับ คนไร้บ้าน ตลอดจนการอุทธรณ์ และการประสานงานระหว่างหน่วยงานในกรณีมีเด็กเข้ามา เกี่ยวข้อง

(๗) กำหนดให้รัฐสภาต้องจัดให้เงินซึ่งนำมาจากเงินตามกฎหมายอื่น เพื่คสนับสนุนค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นจากการปฏิบัติตามกฎหมายนี้

(๒) เด็ก (children)

“เด็ก” ที่อยู่ภายใต้การคุ้มครองตาม Children Act, 1989 แก้ไขเพิ่มเติมโดย Children Act, 2004 ได้แก่ เด็กที่มีอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี ที่ถูกบิดามารดาทารุณกรรม หรือทอดทิ้ง และหมายความรวมถึงบุคคลอายุ ๑๘-๒๐ ปี ที่ได้รับการดูแลโดยองค์กรท้องถิ่นตามกฎหมาย Local Authority Social Services Act, 1970 มาตั้งแต่อายุ ๑๖ ปี หรือบุคคลอายุ ดังกล่าวที่มีความบกพร่องด้านการเรียนรู้ (learning disability) คือ มีภาวะของพัฒนาการ ด้านจิตใจที่ไม่สมบูรณ์หรือผิดปกติซึ่งส่งผลให้เกิดความบกพร่องทางสติปัญญาหรือกระบวนการ ทางสังคมอย่างมาก โดยมาตรการคุ้มครองเด็กตามกฎหมายดังกล่าวอาจสรุปได้ ดังนี้

(๒.๑) กำหนดให้หน่วยงานสงเคราะห์เด็ก (children's services authority) ร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของเด็กดีขึ้น (well-being) ใน ๕ ด้าน คือ ด้านร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ ด้านการถูกทอดทิ้งและการถูกทำร้าย ด้านการศึกษา การฝึกอบรม และการฟื้นฟู ด้านการทำประโยชน์ต่อส่วนรวม และด้านความเป็น อยู่ทางสังคมและเศรษฐกิจ

(๒.๒) กำหนดให้องค์กรท้องถิ่นดำเนินการให้ความช่วยเหลือทางการเงิน แก่บุคคลที่รับอุปถัมภ์เด็ก (foster parents) หรือแก่องค์กรเอกชนที่รับดูแลเด็ก

(๒.๓) ตรวจสอบสถานศึกษาที่ให้การศึกษแก่เด็กและให้ความช่วยเหลือ ทางการศึกษาแก่เด็กเพื่อให้เรียนสำเร็จ

(๒.๔) ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือเด็กโดยไม่ต้อง รับคำสั่งอนุญาตจากศาลก่อน

(๓) คนพิการ (disabled person)

กฎหมายที่กำหนดความคุ้มครองคนพิการเป็นการเฉพาะ ได้แก่ Disabilities Discrimination Act, 1995 คนพิการตามกฎหมายนี้ได้แก่ บุคคลที่มีความ บกพร่องทางกายภาพหรือจิตใจซึ่งมีผลกระทบในสาระสำคัญและเป็นระยะเวลานาน ต่อความสามารถในการดำเนินกิจวัตรประจำวันตามปกติ “ความบกพร่องทางจิตใจ” หมายความรวมถึง ความบกพร่องที่เป็นผลมาจากความเจ็บป่วยทางจิตใจเฉพาะที่เป็นความเจ็บป่วยซึ่งรู้จักกันดี ในทางการแพทย์ มาตรการหลักในการคุ้มครองคนพิการคือ ห้ามเลือกปฏิบัติต่อคนพิการ ส่งเสริมให้คนพิการได้รับการศึกษา และสนับสนุนให้คนพิการได้ศึกษาต่อและได้รับการศึกษาขั้นสูง ตามพระราชบัญญัติการศึกษา ค.ศ. ๑๙๙๓ (Education Act, 1993) และให้รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงมหาดไทยออกระเบียบเกี่ยวกับการให้บริการรถแท็กซี่ และขนส่งสาธารณะ เพื่อวัตถุประสงค์ ด้านความปลอดภัยแก่คนพิการ

(๔) อดีตนักโทษ (ex-prisoner)

อดีตนักโทษได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย Rehabilitation of Offenders Act, 1974 ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองนักโทษในคดีอาญา (criminal convictions) ที่ผ่านการฟื้นฟูตามระยะเวลาที่กำหนด (rehabilitation period) แม้การให้การคุ้มครองนี้จะไม่ส่งผลทำให้ลบชื่อออกจากแฟ้มประวัติคดีอาญา แต่นักโทษดังกล่าวจะได้รับสิทธิประโยชน์ตามที่กฎหมายกำหนด คือ การคุ้มครองในเรื่องการเก็บรักษาข้อมูลส่วนตัวไว้เป็นความลับ กล่าวคือ

(๔.๑) นักโทษที่ผ่านการฟื้นฟูมีสิทธิตอบปฏิเสธในใบสมัครงานหรือใบรับรองเพื่อเป็นการประกันว่าตนไม่เคยต้องโทษได้ และเหตุต้องโทษไม่สามารถนำมาอ้างเพื่อปฏิเสธการจ้างงานหรือไล่ออกจากงานได้

(๔.๒) การดำเนินคดีในคดีแพ่ง ห้ามการถามคำถามที่จะนำไปสู่การเปิดเผยสถานะความเคยเป็นนักโทษของผู้ตอบ หากมีการถามเช่นนั้น ผู้ตอบมีสิทธิปฏิเสธที่จะไม่ตอบได้ ส่วนในคดีอาญาได้กำหนดเป็นแนวปฏิบัติในศาลว่าศาลอาจพิจารณาไม่เอ่ยถึงสถานะนักโทษของผู้นั้นได้

(๔.๓) กฎหมายกำหนดความผิดสำหรับบุคคลที่เข้าถึงบันทึกประวัติอาชญากรรมและนำข้อมูลที่ได้รับไปเปิดเผยโดยไม่ได้รับอนุญาต และให้ผู้เป็นนักโทษมีสิทธิฟ้องผู้เปิดเผยฐานละเมิดได้

(๕) ผู้ลี้ภัยหรือผู้ลี้ภัย (asylum seeker or refugee)

กฎหมายเฉพาะที่คุ้มครองผู้ลี้ภัยได้แก่ Immigration and Asylum Act, 1999 และ Nationality, Immigration and Asylum Act, 2002 โดยผู้ลี้ภัยที่อยู่ภายใต้กฎหมายนี้ คือ (ก) บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปี ขึ้นไป (ข) บุคคลที่อยู่ในสหราชอาณาจักร (ค) บุคคลนั้นร้องขอลี้ภัย ณ สถานที่ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยกำหนด (ง) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้บันทึกการร้องขอนั้นไว้ และ (จ) คำร้องขอนั้นไม่เคยได้รับการพิจารณา ทั้งนี้ คนในครอบครัวของผู้ลี้ภัย รวมถึงเด็กที่อยู่ในอุปการะของผู้ลี้ภัย ซึ่งมีอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี แม้ไม่ได้เข้ามาในราชอาณาจักรหรือไม่ได้อยู่ในสหราชอาณาจักร ก็ให้ได้รับการปฏิบัติเสมือนเป็นผู้ลี้ภัยด้วย

(๖) บุคคลซึ่งต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่ (persons who are in need of care and attention)

นอกจากกฎหมายเฉพาะที่มุ่งคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งเป็นการเฉพาะแล้ว คนไร้ที่พึ่งไม่ว่าประเภทใดยังสามารถได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายในฐานะบุคคลซึ่งต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่ หากบุคคลดังกล่าว เป็นบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปีขึ้นไป ที่จำเป็นต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่ด้วยเหตุผลด้านอายุ (รวมถึงคนชรา) ด้านความเจ็บป่วย หรือด้านความพิการ หรือพฤติการณ์อื่นใด

(๓) ประเทศสหรัฐอเมริกา

สำหรับคนไร้ที่พึ่งของประเทศสหรัฐอเมริกานั้น ครอบคลุมถึงคนยากจน คนไร้ที่อยู่อาศัย ผู้พิการ และคนสูงอายุ ทั้งนี้ ในระดับรัฐบาลกลางและมลรัฐได้ร่วมมือกันในการให้การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งโดยวิธีต่าง ๆ คือ

(๓.๑) การให้เงินช่วยเหลือแก่คนไร้ที่พึ่งหรือคนด้อยโอกาสในสังคมโดยนำระบบประกันสังคมมาเป็นหลัก เช่น การให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุ การให้สวัสดิการแก่เด็กและครอบครัว ผู้พิการ และทหารผ่านศึก

(๓.๒) การจัดสถานที่พักอาศัยแก่คนไร้ที่อยู่อาศัย

(๓.๓) การจัดโครงการช่วยเหลือด้านวิชาชีพ

(๓.๔) การให้บริการทางการแพทย์และคู่มืออาหารแก่ผู้ขาดแคลน

สำหรับสวัสดิการที่รัฐบาลกลางให้กับประชาชนนั้นสามารถแยกออกเป็น ๒ ลักษณะใหญ่ ๆ คือ

(๑) สวัสดิการตามกฎหมาย

(๑.๑) กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม (Social Security Act)

กำหนดให้มีสวัสดิการทั่วไปแก่ประชาชนทั้งประเทศ โดยการสร้างระบบผลประโยชน์คุ้มครองแก่ผู้สูงอายุ การส่งเสริมให้แต่ละมลรัฐสามารถให้ความช่วยเหลือที่เพียงพอและเหมาะสมแก่ผู้สูงอายุในมลรัฐของตน การให้ความช่วยเหลือแก่ผู้พิการทางสายตา เยาวชนที่ยังไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้และเยาวชนผู้พิการ การให้ความช่วยเหลือด้านสวัสดิการแก่แม่และเด็ก การให้ความช่วยเหลือด้านสุขภาพสาธารณะ และการบริหารจัดการกฎหมายเกี่ยวกับการชดเชยการว่างงาน นอกจากนี้ กฎหมายนี้ยังกำหนดให้มีการจัดตั้ง “คณะกรรมการประกันสังคม” (Social Security Board) และกำหนดให้มีการหารายได้ เป็นต้น

(๑.๒) กฎหมายว่าด้วยการให้ความช่วยเหลือแก่คนไร้ที่อยู่อาศัย (McKinney-vento Act)

กำหนดให้มีคณะกรรมการประสานงานระหว่างหน่วยงานว่าด้วยผู้ไร้ที่อยู่อาศัย โดยมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑. ทบทวนกิจกรรมและโครงการของรัฐบาลกลาง
๒. ดำเนินการเท่าที่จำเป็นเพื่อลดความซ้ำซ้อนระหว่างโครงการและกิจกรรมของรัฐบาลกลาง
๓. ตรวจสอบ ประเมิน และให้คำแนะนำการพัฒนาในโครงการและกิจกรรมในการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ไร้ที่อยู่อาศัย
๔. ให้ความช่วยเหลือทางเทคนิคและด้านอาชีพแก่หน่วยงานที่ดำเนินการในด้านนี้ในระดับมลรัฐ รัฐบาลท้องถิ่น ตลอดจนแก่องค์กรภาครัฐและเอกชนที่ไม่มุ่งผลกำไร
๕. จัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อประธานาธิบดีและรัฐสภา เพื่อประเมินระดับความช่วยเหลือจากรัฐบาลกลางที่จำเป็นเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ และตอบสนองต่อความต้องการของผู้ไร้ที่อยู่อาศัย

(๒) สวัสดิการตามโครงการที่รัฐบาลกลางให้การสนับสนุน (Federal Program)

(๒.๑) Food Stamps

Federal Food Stamp Act of 1964 เป็นกฎหมายเกี่ยวกับแผนการด้านอาหารที่สำคัญที่สุดในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยกฎหมายบัญญัติให้มีการจัดให้มีคู่มืออาหารให้แก่ผู้ที่ต้องการ โดยผู้ที่มีคู่มือสามารถนำคู่มือไปแลกอาหารได้ที่ร้านค้าที่ได้รับมอบอำนาจ โดยรัฐบาลกลางจะรับผิดชอบค่าใช้จ่าย ในขณะที่มลรัฐรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการพิจารณาคุณสมบัติและการแจกจ่ายคู่มืออาหาร โดยมีหน่วยงานให้ความช่วยเหลือสาธารณะเป็นผู้ดำเนินการตามโครงการของรัฐ ตามพระราชบัญญัตินี้บุคคลที่มีสิทธิได้รับสิทธิประโยชน์ต้องเป็นบุคคลที่มีลักษณะดังนี้ (๑) เป็นบุคคลทำงานที่ได้รับค่าจ้างน้อย ไม่มีงานทำ หรือทำงานแบบไม่เต็มเวลา (๒) เป็นบุคคลที่ต้องได้รับความช่วยเหลือสาธารณะ (๓) เป็นคนชราหรือพิการและมีรายได้น้อย หรือ (๔) เป็นบุคคลที่ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง

(๒.๒) โครงการด้านสาธารณสุข (Medicare and Medicaid Program)

(ก) Medicare Program เป็นโครงการของรัฐบาลกลางที่จัดให้มีประกันสุขภาพให้กับผู้สูงอายุและคนพิการภายใต้กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม

(ข) Medicaid Program เป็นโครงการที่ให้ความช่วยเหลือด้านการรักษาโรคซึ่งได้รับการสนับสนุนด้านการเงินร่วมกันระหว่างรัฐบาลกลางและมลรัฐ โดยผู้ป่วยต้องเลือกแพทย์ที่ได้รับการรับรองและสถานที่ให้บริการทางการแพทย์ นอกจากนี้ได้กำหนดห้ามมิให้แต่ละมลรัฐจำกัดการให้สิทธิประโยชน์ด้านการรักษาพยาบาลโดยเงื่อนไขเรื่องสัญชาติหรือที่อยู่อาศัย รวมทั้งอายุหรือการทำงาน ในการรับสิทธิประโยชน์ด้านการรักษาพยาบาลด้วย

(๔) ประเทศอินเดีย

ประเทศอินเดียไม่มีกฎหมายเฉพาะที่ให้ความคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง แต่มีกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองคนประเภทต่าง ๆ ที่อาจเข้าข่ายเป็นคนไร้ที่พึ่ง ได้แก่ คนชรา คนพิการ สตรี เด็ก คนสูงอายุ คนไร้ที่อยู่อาศัย และคนยากจน ทั้งนี้ ประเทศอินเดียได้กำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาคคนไร้ที่พึ่งไว้ในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

(๔.๑) การให้ความช่วยเหลือทางการเงินและการให้ความช่วยเหลือในรูปแบบอื่น ๆ เช่น การให้ความช่วยเหลือในการเลี้ยงดูและการสร้างที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ การให้ความช่วยเหลือในการให้ที่พักพิงแก่เด็กและสตรี การจัดที่พักชั่วคราวสำหรับคนไร้ที่อยู่อาศัย

(๔.๒) การพัฒนาศักยภาพของคนไร้ที่พึ่งให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยควรให้ความช่วยเหลือทางการแพทย์และการฝึกอาชีพให้แก่ผู้พิการ การสนับสนุนทางการศึกษาแก่เด็กและผู้พิการ

(๔.๓) การช่วยเหลือแก้ไขความบกพร่องต่าง ๆ ได้แก่ การให้บริการทางการแพทย์เพื่อรักษาความบกพร่องทางร่างกายหรือทางจิตใจ

เมื่อพิจารณาจากนโยบายของรัฐบาลแล้ว มีกฎหมายที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับคนไร้ที่พึ่งประเภทต่าง ๆ ดังนี้

(๔.๑) คนขอทาน

รัฐบาลมีนโยบายที่จะไม่ให้มีคนขอทานในเมืองใหญ่ ๆ เช่น มุมไบ และเดลี โดยมีพระราชบัญญัติป้องกันการขอทานแห่งบอมเบย์ ค.ศ. ๑๙๕๙ (The Bombay Prevention of Begging Act, 1959) กำหนดถึงลักษณะของการขอทานไว้ในมาตรา ๒ (๑) ว่าหมายถึง (ก) การขอหรือรับแจกทานโดยกระทำการต่าง ๆ เช่น การร้องเพลง เดินรำ ดูดวง หรือทำหรือเสนอขายสิ่งของ ทั้งนี้ ไม่ว่าจะอยู่ในที่สาธารณะหรือไม่ก็ตาม (ข) การเข้าไปในเคหสถานเพื่อขอหรือรับแจกทาน (ค) การเปิดเผยหรือแสดงบาดแผล หรือความพิการ ไม่ว่าจะเป็นคนหรือสัตว์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้รับหรือข่มขู่เพื่อให้ได้รับแจกทาน และ (ง) การไม่มีลักษณะที่มองเห็นได้จากภายนอกกว่าสามารถยังชีพได้และเร่ร่อนไปในที่สาธารณะในลักษณะที่น่าจะยังชีพโดยการขอหรือรับแจกทาน แต่ไม่รวมถึงการขอหรือการรับเงินหรืออาหารหรือสิ่งของเพื่อวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดในกฎหมาย หรือมีลักษณะตามที่ Deputy Commissioner หรือเจ้าพนักงานอื่นที่ได้รับมอบหมายจาก Chief Commissioner กำหนด

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการรถไฟ ค.ศ. ๑๙๘๙ (The Railways Act, 1989) ได้กำหนดห้ามผู้ใดขอทานบนรถไฟ หากฝ่าฝืนมีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันรูปี หรือทั้งจำทั้งปรับ

(๔.๒) คนพิการ

สำหรับกฎหมายที่คุ้มครองคนพิการ ได้แก่ พระราชบัญญัติคนพิการ ค.ศ. ๑๙๙๕ (The Persons with Disabilities (Equal Opportunities, Protection of Rights and Full Participation) Act, 1995) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการฟื้นฟูด้านการศึกษา การจัดหางาน การฝึกอบรมด้านอาชีพ การพัฒนากำลังคน การสร้างสภาพแวดล้อมที่ไม่มีเครื่องกีดขวาง การฟื้นฟูสมรรถภาพของคนพิการ แผนการประกันภัยแบบพิเศษสำหรับลูกจ้างที่พิการ และการตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนของบุคคลที่มีความพิการอย่างมาก นอกจากนี้ พระราชบัญญัติทรัสต์แห่งชาติเพื่อสวัสดิการผู้พิการออทิสติก ผู้ป่วยโรคสมองพิการ คนพิการทางสติปัญญา และคนพิการซ้ำซ้อน ค.ศ. ๑๙๙๙ (National Trust for Welfare of Persons with Autism, Cerebral Palsy, Mental Retardation and Multiple Disability Act, 1999) ได้กำหนดให้มีการจัดตั้งทรัสต์แห่งชาติขึ้นเพื่อเสริมสร้างศักยภาพแก่คนพิการให้สามารถดำรงชีวิตอิสระและบริบูรณ์ที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ภายในหรือใกล้กับชุมชนของตนเอง โดยทรัสต์จะสนับสนุนองค์กรที่ได้จดทะเบียนไว้ เพื่อจัดหาบริการที่จำเป็นในช่วงที่เกิดภาวะวิกฤตในครอบครัว

(๔.๓) สตรีและเด็ก

กฎหมายที่คุ้มครองสตรีและเด็กที่สำคัญ ได้แก่ พระราชบัญญัติว่าด้วยความเป็นธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน ค.ศ. ๒๐๐๐ (The Juvenile Justice (Care and Protection of Children) Act, 2000) ซึ่งกำหนดให้เด็กที่ต้องการการดูแลและปกป้องได้รับการดูแล การปกป้อง และการปฏิบัติที่เหมาะสมโดยผ่านทางสถาบันต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้นภายใต้พระราชบัญญัตินี้ และพระราชบัญญัติสถาบันสำหรับสตรีและเด็ก ค.ศ. ๑๖๕๖ (The Women's and Children Institutions (Licensing) Act, 1656) ซึ่งกำหนดให้การจัดตั้งสถาบันสำหรับดูแลและปกป้องสตรีและเด็กต้องได้รับใบอนุญาตและมีการดำเนินการตามเงื่อนไขที่กำหนดใน

ใบอนุญาตนั้น โดยมีรัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่ที่ได้รับแต่งตั้งจากรัฐบาลเป็นผู้มีอำนาจออกใบอนุญาต โดยได้นิยามความหมายของ “เด็ก” ว่าหมายถึง บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า ๑๘ ปีบริบูรณ์ และ “สตรี” หมายถึง ผู้หญิงที่มีอายุครบสิบแปดปีบริบูรณ์แล้ว

(๔.๔) ผู้สูงอายุ

ประเทศอินเดียได้ตราพระราชบัญญัติการเลี้ยงดูและให้สวัสดิการ แก่บิดามารดาและพลเมืองที่สูงอายุ ค.ศ. ๒๐๐๓ (The Maintenance and Welfare of Parents and Senior Citizens Act, 2007) เพื่อให้บังคับในรัฐทุกรัฐในอินเดีย (ยกเว้นรัฐชัมมูและ กัศมีระ) พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดให้พลเมืองที่สูงอายุและบิดามารดาที่ไม่มีรายได้เพียงพอที่จะเลี้ยงดูตนเองหรือไม่มีทรัพย์สินเป็นของตนเองมีสิทธิยื่นคำขอให้มีการเลี้ยงดูได้ ส่วนพลเมืองที่สูงอายุที่ไม่มีบุตรต้องยื่นคำทูลให้ญาติเป็นผู้เลี้ยงดู สำหรับญาติของพลเมืองที่สูงอายุซึ่งมีทรัพย์สินเพียงพอต้องเลี้ยงดูพลเมืองที่สูงอายุดังกล่าวหากญาติผู้นั้นได้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของพลเมืองผู้สูงอายุนั้นหรืออาจได้ทรัพย์สินนั้นเป็นมรดกจากพลเมืองผู้สูงอายุ ในกรณีที่มีญาติหลายคนที่มีสิทธิได้รับมรดกพลเมืองผู้สูงอายุ การเลี้ยงดูให้คิดจากสัดส่วน การได้รับมรดก

(๔.๕) คนไร้ที่อยู่อาศัย

ประเทศอินเดียไม่มีกฎหมายที่ให้ความช่วยเหลือหรือคุ้มครอง คนไร้ที่อยู่อาศัยโดยตรง รัฐบาลกลางได้กำหนดเป้าหมายสูงสุดของนโยบายเกี่ยวกับบ้านและ ที่อยู่อาศัยไว้ว่า จะดำเนินการจัดหาที่อยู่อาศัยเพื่อตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานแก่ประชากร ทุกคน ในปี ค.ศ. ๒๐๐๔ มีที่พักกลางคืนทั่วอินเดีย ๙๙ แห่ง รวมทั้งยังมีองค์กรเอกชน โบสถ์ และโรงเรียนเทศบาลของเดลีที่ให้ที่พักแก่คนไร้ที่อยู่อาศัยด้วย

(๔.๖) คนยากจน

พระราชบัญญัติประกันการทำงานในชนบทแห่งชาติ ค.ศ. ๒๐๐๕ (The National Rural Employment Guarantee Act, 2005) เป็นกฎหมายที่กำหนดให้มีการประกันว่าสมาชิกวัยทำงานของครอบครัวในชนบทจะมีงานทำอย่างน้อย ๑๐๐ วัน ในแต่ละปีงบประมาณ โดยจะเป็นงานที่ไม่ต้องอาศัยความเชี่ยวชาญ และได้รับค่าแรงขั้นต่ำ โดยสมาชิกวัยทำงานดังกล่าวจะตั้งกำแพงที่ค อายุ และที่อยู่ พร้อมด้วยรูปถ่าย ต่อ Gram Panchayat เพื่อให้มีการตรวจสอบความถูกต้องและขึ้นทะเบียนไว้ ต่อจากนั้นจะออกบัตรทำงานซึ่งระบุรายละเอียดเกี่ยวกับเจ้าของบัตรให้แก่ผู้แจ้ง โดยผู้ถือบัตรทำงานสามารถยื่นหนังสือขอทำงานเพื่อให้ Panchayat หรือเจ้าหน้าที่แผนงานพิจารณา ซึ่งภายหลังจากได้รับหนังสือดังกล่าวแล้ว Panchayat และเจ้าหน้าที่แผนงานจะมีหนังสือแจ้งการจัดหางานแก่ผู้ยื่นหนังสือและปิดประกาศ ณ สำนักงานของ Panchayat ทั้งนี้ สถานที่ที่มีการจ้างงานนั้นจะต้องอยู่ภายในรัศมี ๕ กิโลเมตร จากบริเวณที่พักอาศัยของผู้ขอทำงาน และหากเกินกว่านั้นจะต้องจ่ายค่าแรงพิเศษ